

RAZVIJENOST NAUTIČKOG TURIZMA DNEVNIH IZLETA NA PODRUČJU SREDNJE DALMACIJE I MOGUĆNOST DALJNJEG RAZVOJA

Višić, Karmen

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:515461>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-23**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**RAZVIJENOST NAUTIČKOG TURIZMA
DNEVNIH IZLETA NA PODRUČJU SREDNJE
DALMACIJE I MOGUĆNOST DALJNJEG
RAZVOJA**

Mentor:

Izv. prof. dr. sc. Srećko Favro

Studentica:

Karmen Višić, 4166078

Split, svibanj, 2018.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Pojemno određenje turizma	2
2.1. Selektivni oblici turizma	3
2.1.1. Podjela selektivnih oblika turizma	3
3. Nautički turizam	5
3.1. Pojemno određenje nautičkog turizma	5
3.2. Dnevni nautički turizam	7
4. Uvjeti za razvoj nautičkog turizma	11
5. Nautički turizam Hrvatske	13
6. Prirodna osnova Srednje Dalmacije	14
6.1. Prirodna osnova Splitsko-dalmatinske županije	15
6.1.1. Pomorska infrastruktura	16
6.2. Prirodna osnova Šibensko-kninske županije	16
6.2.1. Pomorska infrastruktura	16
7. Nautički turizam u Srednjoj Dalmaciji	17
7.1. Dnevni nautički turizam Srednje Dalmacije	20
7.1. Budućnost razvoja nautičkog turizma u Srednjoj Dalmaciji	22
8. Zaključak	28
Literatura	29
Popis slika i tablica	31

1. Uvod

Dobro je poznato da Hrvatsko gospodarstvo počiva na turizmu. Iz dana u dan turizam raste i razvija nove oblike s ciljem privlačenja što većeg broja turista. Nautički turizam spada u skupinu selektivnog turizma. Nautički turizam u Hrvatskoj je izuzetno važan jer iz godine u godinu donosi sve više prihoda. Ovaj oblik turizma se počeo razvijati s globalizacijom i željom čovjeka da se pomorskim putovanjima odmaraju i opuštaju. Područje Srednje Dalmacije ima odlične predispozicije za razvoj nautičkog turizma. Prednosti se očituju u prirodnim resursima, očuvanju mora i ljepote prirode, razvedenoj obali, broju otoka, nacionalnim parkovima i parkovima prirode, povoljnoj klimi, itd. Od svih županija u Hrvatskoj najveći potencijal imaju Splitsko-dalmatinska i Šibensko-kninska županija. Stoga je cilj ovog rada prikazati trenutno stanje nautičkog turizma u tim županijama s naglaskom na dnevni turizam. Pri metodologiji su korištene metode prikupljanja podataka iz dostupnih izvora te analiziranje metodama analize, sinteze, komparacije, klasifikacije i deskripcije.

Rad je koncipiran u 7 poglavlja uključujući uvod i zaključak. U prvom uvodnom dijelu su iznesena početna razmišljanja i postavljeni temelji rada. Drugo poglavlje obrađuje pojam turizma stavljajući naglasak na selektivne oblike turizma i nautički turizam kao oblik selektivnog turizma. Treće poglavlje razrađuje nautički turizam na osnovu pojmovnog određenja i podjele i vrsta nautičkog turizma. Četvrti dio donosi uvjete za razvoj nautičkog turizma. Peto poglavlje analizira prirodnu osnovu dviju županija Srednje Dalmacije ističući posebno pomorsku infrastrukturu. Šesto poglavlje se precizira na nautički turizam Srednje Dalmacije s planovima za budući razvoj. Zadnji dio je zaključak.

2. Pojmovno određenje turizma

Postoje brojne definicije turizma. Za neke je turizam putovanje, odmor, rekreiranje, i sl. Za one kojima turizam donosi zaradu on predstavlja društvenu pojavu vezanu za profesiju i intenzivan rad.¹

Turizam predstavlja skup odnosa i pojava koji se javljaju kao posljedica putovanja i boravka posjetitelja u nekom mjestu, ako boravak ne prelazi u stalno prebivalište i ako s boravkom nema veze privredna djelatnost posjetitelja.²

Pojam turista se javio prije pojma turizma još 1800. godine u djelu "Anecdotes of the English Language" gdje je autor Pegge konstatirao da "Putnika u današnje vrijeme nazivamo "turist" ". Nakon toga se pojam susreće i u Francuskoj 1830. godine. Godine 1841. Maurice Alhoy u svome djelu "Philosophie de Voyager" objašnjenja razliku između pojmova "voyager" i "touriste".³

Pojam turizam je službeno upotrijebljen 1811. godine u sportskom magazinu "Sporting Magazin" u članku "Sublime Cockey Tourism" kao oznaka gužve i kretanja ljudi na sportskom događaju.⁴

Od davnina su ljudi putovali i selili se iz mjesta u mjesto. Putovanje tada se odvijalo radi nekih poslova i obaveza. S godinama su se razvijala i putovanja i ljudi su razvijali potrebe putovati radi odmora i zabave. Prva masovnija putovanja započinje Crkva koja organizira razna hodočašća.⁵ od sredine 16. do sredine 19. stoljeća sve više putuju plemići i aristokracija i bogati trgovci. Prva putovanja su nazvana "Grand Tour of Europe" i postala su dio školovanja bogatog sloja društva. Ta putovanja su obilježila početke turizma.⁶

Turizam u gospodarstvu ima veliku ulogu. On se ne može svesti na samo jednu gospodarsku djelatnost već se treba promatrati višestruko kroz skup raznih djelatnosti. S tog stajališta se turizam može definirati kao kombinacija odnosa, usluga i ostalih pogodnosti koje koriste turisti, stvorenih zbog potrebe privremenog premještanja ljudi.⁷ U kontekstu to znači da je turizam sastavljen od raznih aktivnosti koje se poduzimaju s ciljem zadovoljenja potreba domaćih i stranih turista. Osnovu privredne turističke djelatnosti čine ugostiteljstvo, promet, agencije, trgovina na malo i druge djelatnosti.

¹ Petrić, L. (2006): Osnove turizma, Sveučilište u Splitu, Split, str. 19

² S. Marković (1970): "Osnove turizma", Školska knjiga, Zagreb, str. 17.

³ Pirjevec, B., Kesar, O. (2002): "Počela turizma", Mikrorad d.o.o., Zagreb, str. 5

⁴ Petrić, L. (2006): Osnove turizma, Sveučilište u Splitu, Split, str. 6

⁵ Ibidem, str.7.

⁶ Ibidem, str.9.

⁷ Marković, S.(1970): "Osnove turizma", Školska knjiga, Zagreb, str. 29.

2.1. Selektivni oblici turizma

Ljudi su u početku odlazili iz mjesta stalnog boravka zbog razmjene dobara i usluga. Kao počela turizma je već spomenuti organiziranje Crkve za vjerske i hodočasničke razloge. Turizam se javlja postupno s povećanje prihoda koje je čovjek trošio za osobna zadovoljstva. Nakon pojave masovnog turizma dolazi se do ideja okrenutosti turizma pojedincu, tj. turistu. Posljedica toga je javljanje više oblika turizma koji odgovaraju zahtjevima potrošača. Cijela turistička ponuda se želi prilagoditi turistu (pojedincu) da bi se uspješno tvorili različiti oblici turizma. Masovni turizam je iskazano neke negativne strane i zbog toga se želi naći model turizma koji uključuje održivi razvoj. Kao odgovor masovnom turizmu javlja se selektivni turizam. Selektivni turizam se može definirati kao "sintetički i generički pojam koji označava novu kvalitetu suvremenog i budućeg turizma, utemeljen na selekciji programa, odgovornom ponašanju svih sudionika, ekološkom i ekonomskom načelu uravnoteženog razvoja, kvalitetnoj razini te izvornom identitetu i humanitetu usluge, uz poželjan uravnotežen odnos broja turista i broja lokalnih stanovnika na određenom području."⁸

2.1.1. Podjela selektivnih oblika turizma

Selektivni oblici turizma prije svega potiču održivi razvoj na tržištu. Pod održivim razvojem se potiče razvoj standarda koji su nužni da bi se zaštitili prirodni resursi i povećala sigurnost turista tijekom boravka u destinacijama. Sigurnost turista u današnje vrijeme je sve važniji čimbenik u odabiru destinacije za posjet. Održivi razvoj se nameće kao strateški cilj selektivnih vrsta turizma i pokretač razvoja. Selektivni turistički oblici potiču gospodarski razvoj destinacija i malog gospodarstva.

Ne postoji jedinstvena klasifikacija selektivnih oblika turizma.

Prema Kasperu C podjela se temelji s obzirom na više različitih osnova.

Podjela selektivnih oblika turizma prema motivaciji⁹:

- rekreativni turizam (rekreativni turizam u bližim ili dalekim destinacijama, zdravstveni turizam),
- kulturni turizam (kulturni svjetovni turizam i religijski turizam),
- socijalni turizam (roditeljski turizam, turizam udruženja i saveza),
- sportski turizam (aktivni i pasivni sportski turizam),

⁸ Geić, S.(2011):" Menadžment selektivnih oblika turizma", Sveučilište u Splitu,. str. 223.

⁹ Geić, S. (2011):"Menadžment selektivnih oblika turizma", Sveučilište u Splitu, str 225., prema Kasper, C., 1975:14- 15).

- komercijalni turizam (poslovni i kongresni, turizam sajmova i izložbi),
- politički turizam (diplomatski turizam, turizam političkih manifestacija).

Podjela prema uzrocima i vanjskim učincima prema¹⁰:

- prema podrijetlu (nacionalni turizam, međunarodni turizam),
- trajanju boravka (turizam kratkog boravka, turizam tranzita ili graničnih prijelaza, rekreativni turizam na bližim odredištima, turizam dužeg trajanja boravka, turizam godišnjih odmora),
- sezonama (ljetni turizam, zimski turizam),
- broju sudionika (individualni turizam, kolektivni turizam, turizam skupina ili društava, klupski turizam, masovni turizam, obiteljski turizam),
- dobu sudionika (turizam mladih, turizam treće dobi),
- vrstama prijevoza (željeznički turizam, automobilski turizam, avionski turizam, pomorski, riječni i jezerski turizam),
- vrsti smještaja (hotelski turizam, para – hotelski turizam, turizam sekundarnog domicila, kamping turizam),
- učincima na platnu bilancu (aktivni turizam – receptivni turizam, pasivni turizam – emitivni turizam),
- načinu plaćanja (socijalni turizam, turizam iz štednje i kredita),
- sociološkim kategorijama (ekskluzivni i luksuzni turizam, tradicionalni turizam, turizam mladih, socijalni turizam)

Osim navedene klasifikacije još je značajna klasifikacija koju je napravio Alfier. Prema njegovom mišljenju selektivni oblici turizma pridonose ekološkoj sanaciji i aktivaciji postojećih elemenata ponude u atraktivne. Pri tome razlikuje sljedeće oblike selektivnog turizma:

- zdravstveni turizam,
- sportski i rekreacijski turizam na moru, vodama i planinama sa specifičnim vidovima kao što su– pješački, konjički (jahački), kružni (ciklički) turizam za „opušteni“ odmor u prirodnom okruženju i slično,

¹⁰ Geić, S.(2011), "Menadžment selektivnih oblika turizma", Sveučilište u Splitu 2011. Str 225., prema Kasper, C., 1975:14- 15).

- ruralni ili rustikalni (seoski) turizam u manjim mirnim primorskim i kontinentalnim naseljima,
- kulturni turizam s najrazličitijim sadržajima i oblicima.

3. Nautički turizam

3.1. Pojmovno određenje nautičkog turizma

Nautički turizam je jedan od selektivnih oblika turizma i zbog toga ga je moguće razno definirati. Svim definicijama je ključno usko povezivanje nautičkog turizma s prometom i s turizmom općenito.

Pojam nautika i nautički u širem kontekstu znači pomorstvo. Zbog toga se danas u međunarodnoj komunikaciji najčešće koristi engleski pojam yachting tourism. Jahta je simbol luksuznog turističkog odmora na moru i kao takva nautički turizam usko povezuje uz turističku djelatnost, a manje uz pomorstvo.¹¹

Iz općenitih definicija turizma vrlo lako možemo doći do pojma nautičkog turizma kao zasebna oblika turizma. Putovanje je odlika i osnovna karakteristika nautičkog turizma. Putovanje i boravak u nekom mjestu ako su povezani s gospodarskom djelatnosti nisu turizam. To se primjerice odnosi na pomorstvo kao djelatnost jer obavlja radnje poput voza tereta i ljudi, a brod je u tome slučaju samo sredstvo prijevoza.

Da bi lakše shvatili pojam nautičkog turizma potrebno je razlikovati dvije skupine činitelja¹²:

- činitelje koji uvjetuju nastanak nautičkog turizma,
- činitelje razvitka nautičkog turizma.

Sastavni dijelovi nautičkog turizma su ponuda i potražnja. Nautička ponuda obuhvaća skup usluga i proizvoda koje se nude kako bi se u potpunosti zadovoljile potrebe nautičara ili pak cijele turističke potražnje. Potražnja uključuje pak ponudu nautičkih usluga kao to su luke, servisi, itd. Ponuda i potražnja se ne bi isprepletale na tržištu da nije potrošača koji su treća važna komponenta nautičkog turizma.¹³

¹¹ Luković. T. : "Nautički turizam, definiranje i razvrstavanje", s Interneta, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/20164> (13.5.2018.)

¹² Ibidem

¹³ Luković, T.(2007).: "Nautički turizam Europe: kako ga definirati i razvrstati?" s Interneta, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/39685> (13.5.2018.)

Prema definiciji koju je dao Luković nautički turizam se definira kao "ukupnost polifunkcionalnih aktivnosti i odnosa koji su uzrokovani boravkom turista-nautičara u lukama nautičkog turizma ili izvan njih, te korištenjem plovniha objekata kao i drugih objekata povezanih za nautičku turističku djelatnost radi rekreacije, športa, razonode i drugih potreba."¹⁴

Prema rječniku turizma nautički turizam je "naziv za poseban oblik turizma u kojem dominiraju plovidba i boravak turista u vlastitom ili tuđem plovilu te različite nautičke aktivnosti u turističke svrhe i radi razonode."

Neki autori smatraju da u pojam nautičkog turizma treba uključiti i najmanje neevidentirane plovne objekte, čamce ili manje brodove koji se obično smatraju jahtama. Sve to uključuje usluge i odnose kretanja ljudi po moru u svrhu turizma.¹⁵

Zakonom o turističkoj djelatnosti nautički turizam je "plovidba i boravak turista – nautičara na plovniha objektima (jahta, brodica i sl.) kao i boravak u lukama nautičkog turizma radi odmora i rekreacije."¹⁶

Zakon prema članku 53. definira i grupira usluge nautičkog turizma kao: ¹⁷

1. iznajmljivanje prostora uz uređenu i djelomično ili potpuno zaštićenu obalu (u daljem tekstu: vez) za smještaj plovniha objekata i turista nautičara koji borave na njima,
2. iznajmljivanje plovniha objekata za odmor i rekreaciju (charter, cruising i sl.),
3. usluge skipera,
4. prihvata, čuvanje i održavanje plovniha objekata na vezu u moru i na suhome vezu,
5. usluge opskrbe nautičara (vodom, gorivom, namirnicama, rezervnim dijelovima, opremom i sl.),
6. uređenje i pripremanje plovniha objekata,
7. davanje različitih informacija nautičarima (vremenska prognoza, nautički vodiči i sl.),
8. škole jedrenja, obuke za skipere i voditelje brodica,
9. druge usluge za potrebe nautičkoga turizma.

¹⁴ Ibidem

¹⁵ Dulčić, A. (2002): "Nautički turizam i upravljanje lukom nautičkog turizma", EKOKON d.o.o., Split, str. 10

¹⁶ Zakon o pružanju usluga u turizmu, s Interneta, dostupno na <http://www.zakon.hr/z/343/Zakon-o-pru%C5%BEanju-uslugau-turizmu> (13.5.2018.)

¹⁷ Ibidem

3.2. Dnevni nautički turizam

Ovisno o ponudi i potražnji na užim ili širim područjima, mogu se razvijati novi oblici ili vrste nautičkog turizma. Postoje više kriterija po kojima se nautički turizam dijeli na podvrste. S obzirom na prevladavajući motiv koji ga odlikuje, nautički turizam možemo podijeliti na¹⁸:

- mobilni,
- plovidbeni,
- kupališni,
- boravišni,
- športski,
- zimovališni,
- izletnički,
- ribolovni,
- kulturni,
- zdravstveni i
- ambijentalni.

Sa stajališta vlasništva plovila, nautički turizam se dijeli na¹⁹:

- nautički turizam u vlastitom plovilu i
- nautički turizam u unajmljenom plovilu.

Prema motivu plovidbe, nautički turizam dijeli se na²⁰:

- izletnički,
- krstarenje,
- sportski nautički turizam,
- kombinirani i brzi turistički prijevoz.

Osnovna podjela nautičkog turizma dijeli se na tri osnovna pojavna oblika a to su²¹:

- luke nautičkog turizma,
- charter,
- cruising.

¹⁸ Jadrešić, V.(2001): "Turizam u interdisciplinarnoj teoriji i primjeni", Školska knjiga, Zagreb, str. 144 do 148.

¹⁹ Ibidem

²⁰ Ibidem

²¹ Ibidem

Nautički turizam je brzo rastući oblik turizma. Njegov razvoj je teško pratiti jer se njegov promet ne iskazuje posebno u statistikama. Razvijenost turizma se mjeri odnosom broja stanovnika po jednom plovilu.

U odnosu na veličinu plovila, kupovnu cijenu i troškove održavanja, razlikuju se slijedeće kategorije plovila:²²

- mala – do 5 metara - "mali" brodovi – plovila koja se koriste za kraći boravak na vodi u lokalnim okvirima. Troškovi održavanja su mali, i zahtijevaju jednostavnu infrastrukturu.
- plovila od 5 - 15 metara - "veliki" brodovi – predstavljaju interes luka nautičkog turizma. Mogu biti na jedra i/ili motor.
- plovila preko 15 metara – tzv. mega jahte obuhvaćaju luksuzne brodove na jedra ili motor, koje imaju najmanje jednog stalnog kapetana.(navedene mjere u zadnjih par godina imaju tendenciju povećanja.)

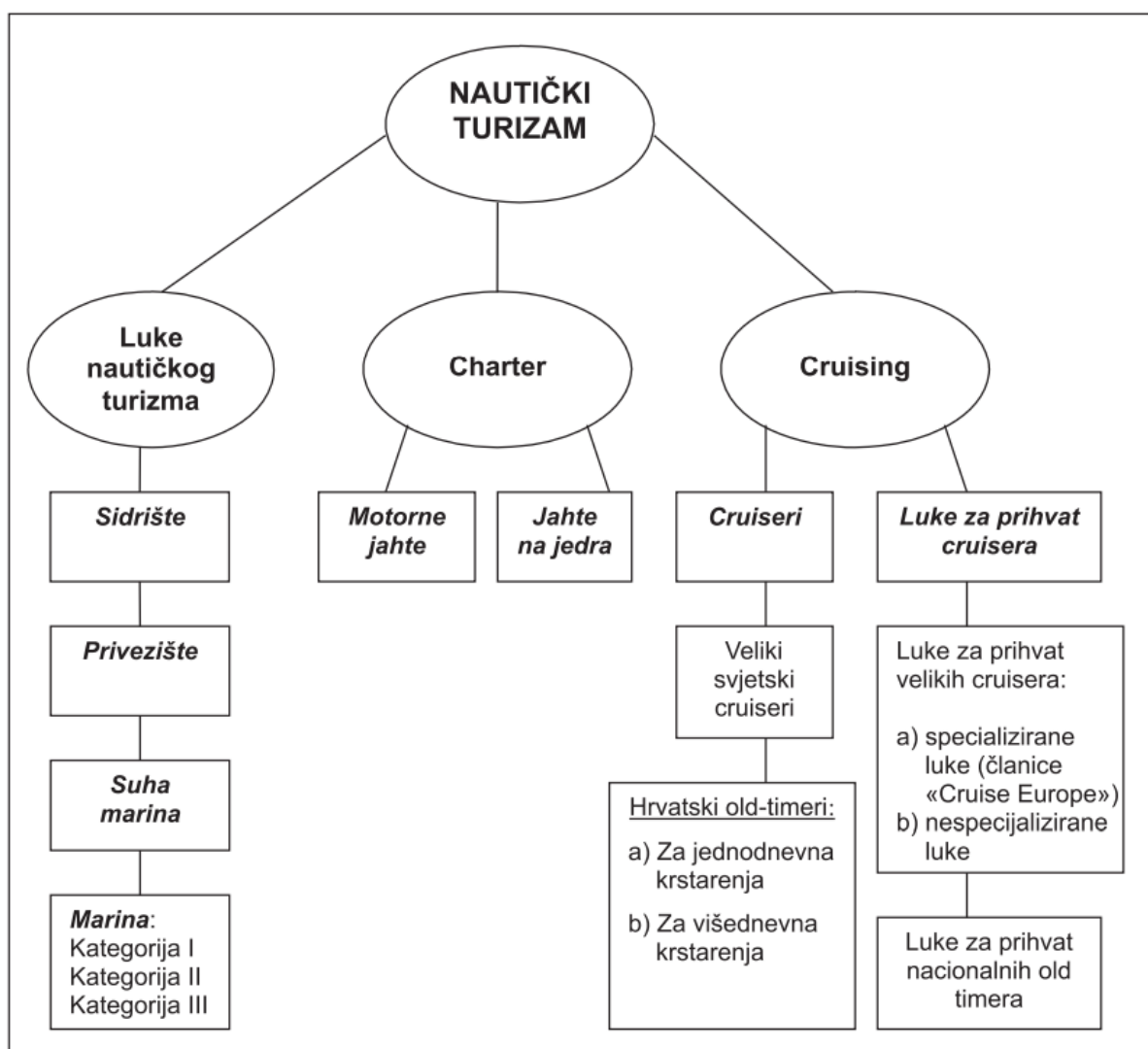
Tablica 1: Pregled broja plovila u tranzitu u lukama nautičkog turizma u 2017.

PLOVILA U TRANZITU					
	UKUPNO	MOTORNE JAHTE	JAHTE NA JEDRA	OSTALO	UKUPNO INDEKSI I. – XII. 2017. I. – XII. 2016.
UKUPNO	201 896	60 841	131 666	9 389	101,9
Plovila za koja je upotrijebljen vez u moru	199 623	59 218	131 084	9 321	101,9
Prema zastavi plovila					
Austrija	14 539	5 885	8 297	357	88,5
Belgija	1 532	561	945	26	114,2
Češka	2 484	965	1 494	25	124,2
Finska	164	23	139	2	75,2
Francuska	4 525	642	3 296	587	134,0
Grčka	509	88	416	5	208,6
Hrvatska	91 815	15 812	69 915	6 088	102,9
Italija	29 939	13 144	16 404	391	93,6
Izrael	223	27	91	105	327,9
Mađarska	1 550	731	807	12	131,2
Nizozemska	2 697	1 230	1 376	91	127,6
Norveška	948	140	807	1	221,5
Njemačka	25 085	10 752	13 576	757	104,0
Poljska	2 260	718	1 386	156	120,5
Rusija	273	92	178	3	84,8
SAD	1 434	566	703	165	87,8

²² Ante D.(2002): "Nautički turizam i upravljanje lukom nautičkog turizma", Ekokon., str. 67

Slovačka	1 910	633	1 229	48	101,8
Slovenija	7 499	2 961	4 429	109	103,4
Švedska	781	206	560	15	44,3
Švicarska	1 166	351	810	5	130,4
Ujedinjena Kraljevina	3 750	1 406	2 212	132	112,5
Ostale europske zemlje	2 487	1 281	1 152	54	109,5
Ostale izvaneuropske zemlje	2 053	1 004	862	187	109,5

Izvor: Državni zavod za statistiku: „Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2017.“, s Interneta, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/04-03-04_01_2017.htm (10.9.2018.)

Slika 1: Model nautičkog turizma u Hrvatskoj

Izvor: <https://hrcak.srce.hr/file/28145>

Prema slici 1 možemo vidjeti kako se dijeli nautički turizam u Republici Hrvatskoj.

Charter nautička djelatnost je jedna od najmlađih grupa u ponudi nautičkog turizma. Charter djelatnost uključuje iznajmljivanje plovila. Ponuda nudi iznajmljivanje plovila sa ili bez skipera i iznajmljivanje grupe plovila koja kruži od luke do luke pod zapovjedništvom profesionalnog kapetana.

Charter ili chartering je poslovanje s plovilima, odnosno brodovima, u smislu njihovog iznajmljivanja nautičarima. Charter tvrtka je fizička ili pravna osoba koja je registrirana u Republici Hrvatskoj za obavljanje djelatnosti iznajmljivanja plovila. Tvrtka može iznajmljivati vlastita plovila ili plovila u vlasništvu druge domaće fizičke ili pravne osobe, a tada je riječ o charter menadžmentu.²³

"Charter djelatnost je iznajmljivanje plovila ili pružanje usluge smještaja na plovilu u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske sukladno posebnom propisu kojim je regulirano pružanje usluga u nautičkom turizmu."²⁴

U charter ponudi se nudi nekoliko tipova chartera²⁵:

- dnevni – koji dolazi kao dopuna hotelskom smještaju,
- lokalni – korištenjem plovila koja imaju svoju luku sa privezom na području njihova kružnog putovanja,
- tjedni – koji koristi jedrilice ili motorni brodove dužine 7 – 15 m, ova tip je najzastupljeniji,
- međunarodni – uključuje luksuznija i novija plovila opremljena poput luksuznih hotel.

Cruising organiziran kao kružna putovanja je vrlo razvijen u svijetu i u zemljama Zapadne Europe. Kružna putovanja koriste klijenti koji nisu upoznati (ili su malo upoznati) s upravljanjem plovilom. Osim pomorskog prijevoza, plovila kojima se koriste posjeduju ugostiteljske, zabavne i kulturne usluge.

Kružna putovanja se odvijaju kroz više turističkih destinacija koje nisu na prevelikoj udaljenosti. U pojedinoj destinaciji se boravi izuzetno kratko jer je cilj u kratkom vremenu upoznati više odredišta.

²³ Narodne novine: "Pravilnik o uvjetima za obavljanje djelatnosti iznajmljivanje plovila sa ili bez posade i pružanje usluga smještaja gostiju na plovilu" s Interneta, dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_04_42_972.html (10.5.2018.)

²⁵ Ante D. (2002) "Nautički turizam i upravljanje lukom nautičkog turizma", Ekokon, str. 74.

Prema trajanju kružna putovanja mogu se razvrstati na kratka i duga putovanja. Kratka putovanja su ona putovanja koja traju do 21 dan i to najčešće sedam ili četrnaest dana. Duga putovanja traju više od 21 dan do nekoliko mjeseci. Zadnjih godina tendencija je da se sve više povećava broj kratkih putovanja s naglaskom na dnevna putovanja, a smanjuje broj dugih putovanja.²⁶

Tablica 2: Kružna putovanja stranih brodova u Republici Hrvatskoj

Godina	2012.	2013.	2014.	2015.
Broj putovanja	421	430	420	456
Broj putnika	290.346	420.542	440.254	511.417
Broj dana boravka	791	530	528	658

Izvor: DZS, Statistički ljetopis 2006., turizam, str. 14

U Hrvatskoj su u razvoju domaća krstarenja na kraći period od dan vremena i to drvenim jedrenjacima. Dnevnih izleta drvenim jedrenjacima 2013. godine je bilo 4 412 tisuće (dvostruko više nego 2009. godine). Broj drvenih jedrenjaka za jednodnevna krstarenja je oko 100 brodova koji su u stari oko 46 godina. Ukupno je bilo 115 000 tisuća putnika na jednodnevnim krstarenjima, a u prosjeku je bilo 26 putnika po izletu.²⁷

4. Uvjeti za razvoj nautičkog turizma

Za razvoj nautičkog turizma određenje zemlje i regije nužni su prirodni uvjeti. Pod prirodnim uvjetima se podrazumijeva sve ono što je dano od prirode a nautičkom turizmu je od ključne važnosti. To su npr. obale, vođeni prostor, zemljišta, ljepote, klima, rijeke, jezera, ljepota mora, čistoća mora, itd.

U aktivne činitelje koji utječu na nautički turizam spadaju²⁸:

- hidrografski elementi, flora, fauna, prirodne odlike mora,
- klimatske prilike (podneblje),
- zemljopisne karakteristike područja.

²⁶ Šamanović, J. (2002): Nautički turizam i management marina, Visoka pomorska škola u Splitu, Split, str. 113-114

²⁷ Ministarstvo turizma, www.mint.hr, Akcijski plan razvoja nautičkog turizma, (5.6.2018.)

²⁸ Jadrešić, V. (1978): "Nautički turizam", Pedagoška akademija Zadar, Zadar, str. 29.

Kada se razmatraju prirodni uvjeti prvenstveno se misli na more, kopno i zrak. Prvi uvjet je more i tu se ističu valovi, struje, dubina, plima i oseka, temperatura mora, boja mora, pogodnost plovidbe, itd. Kada se misli na kopno promatraju se obale, razvedenost, otoci, uvala, plaža, znamenitosti, itd. Prirodne pojave zraka se nazivaju meteorološke prilike kao što su vjetrovi, vidljivost, vlažnost, temperatura i oblačnost.²⁹

Postojeća izgradnja i resursi uz navedene prirodne uvjete su vrlo važni činitelji za razvoj nautičkog turizma. Materijalna izgradnja podrazumijeva nove objekte, uređenje i adaptacija postojećih objekata, nabava opreme i inventara za postojeće kapacitete, i to sve zbog³⁰:

- izgradnje novih kapaciteta
- rekonstrukcija
- proširenja
- modernizacije.

U osnovni zadatak materijalne izgradnje spada razvoj odgovarajućih turističkih luka kao i izgradnja malih flota.

Materijalna osnova-resursi ili receptivni kapaciteti u nautičkom turizmu obuhvaćaju:³¹

- turističke luke različitog tipa, namjene i veličine
- nautičko-turističku flotu
- nautičko-turistička sela
- sidrišta
- vezove uz obalu
- zimovališta, skladišta i radionice za plovnu flotu
- brodogradilišta
- parkirališta
- trgovinsko-opkrbne i turističko-ugostiteljske objekte
- razne proizvodne i proizvodno-uslužne kapacitete
- objekte za dokolicu
- prometne kapacitete na kopnu i obali, a u vezi s nautičkim turizmom
- stanice za opskrbu
- uređaje i opremu
- osnovna i tzv. viša infrastruktura.

²⁹ Ibidem

³⁰ Ibidem, str. 31.

³¹ Ibidem

Za razvoj nautičkog turizma vrlo je važno i tržište nautičkih turističkih usluga. Na tržištu se odlučuje što će se proizvoditi, kako će se proizvoditi i za koga će se proizvoditi. Da bi se uskladilo sve definirano ovim pitanjima potrebno je uskladiti odnos ponude i potražnje.

Procjena ekonomskih učinaka može biti teška jer je mjerenje vrlo zahtjevno. Prema autorici Križman Pavlović imamo negativne i pozitivne učinke turizma. Pozitivni bi bili poboljšanje devizne bilance, prihodi, regionalni razvoj, zapošljavanje, itd. Negativni učinci su sezonalnost, inflacija, porast troškova života stanovništva, odljevi, itd.

5. Nautički turizam Hrvatske

Nautički turizam u Hrvatskoj se pojavio u 19. stoljeću što je relativno kasnije od ostatka svijeta gdje se nautički turizam javlja krajem 17. i početkom 18. stoljeća. Većina marina u Hrvatskoj kao i udruga nautičara osniva se 80-ih godina prošlog stoljeća.³²

Hrvatska je pomorska zemlja koja ima dugu povijest kao i tradiciju pomorstva i turizma. Prirodna osnova za razvoj nautičkog turizma je svakako Jadransko more s razvedenom obalom. Nautičarima su najprivlačnija područja koja su pod raznim vrstama zaštite zbog prirodnih vrijednosti koje posjeduju, kao npr. rezervati, nacionalni parkovi, parkovi prirode, regionalni parkovi, spomenici prirode, itd.³³

Posebnosti nautičkog turizma omogućuju prepoznavanje dvije grupe čimbenika koji u najvećoj mjeri određuju konkurentnost nautičkog turizma određene zemlje u odnosu na okruženje: (1) opći čimbenici: klimatski uvjeti (broj sunčanih dana, učestalost i jačina vjetrova, temperatura zraka i mora itd.), ljepota i čistoća mora, ljepota krajolika koja podrazumijeva razvedenost i raznovrsnost obale i otoka uključujući naselja; (2) posebni čimbenici: prometna dostupnost polazne luke/marine u odnosu na glavna tržišta, osobna sigurnost i sigurnost plovidbe, broj, prostorni raspored i opremljenost marina, odnosno mogućnost veza broda u marinama i izvan marina, ljubaznost i educiranost osoblja, ponuda ostalih sadržaja potrebnih za održavanje i opremanje broda za plovidbu, atraktivnost sadržaja na kopnu, cijene usluga, legislativa vezana uz plovidbu i stacioniranje broda, porezi i takse. Opći čimbenici mogu se još nazvati relativno nepromjenjivim, jer se mijenjaju u relativno

³² Jugović.A,Zubak.A,Kovačić.M (2013): Nautički turizam u Republici Hrvatskoj u funkciji razvoja destinacije, s Interneta, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/178122> (5.6.2018.)

³³ Strategija razvoja nautičkog turizma, s Interneta, dostupno na: <http://www.mppi.hr/UserDocsImages/Strategija%20razvoja%20nautickog%20turizma%20HR%201.pdf>

dugom razdoblju, a posebni se mogu nazvati promjenjivim, jer su promjenjivi u relativno kratkom razdoblju.³⁴

Hrvatska konkurentnost u nautičkom turizmu najčešće se promatra u odnosu na susjedne zemlje i zemlje Sredozemlja, prije svega Italiju, Španjolsku, Grčku, Tursku, Crnu Goru i Sloveniju. Hrvatska u odnosu na Italiju, Francusku i Španjolsku ima vrlo privlačnu obalu s razvijenim otocima. Hrvatska teško može konkurirati Francuskoj, Španjolskoj i Italiji u vidu nautičke infrastrukture i kvalitete ponude. S obzirom na sadašnje stanje Hrvatskoj su u konkurenciji najbližije zemlje Grčka i Turska. Hrvatska ostvaruje suverenitet na oko 12,2% obalne crte i na oko 33% obalne crte otoka u Sredozemlju, što predstavlja prirodnu osnovu za razvoj nautičkog turizma. Udio Hrvatske u ukupnoj duljini obale (uključujući otoke) svih promatranih zemalja na Sredozemlju iznosi oko 16%. U ponudi vezova za nautičke plovne objekte u Hrvatskoj u odnosu na sredozemne zemlje udio Hrvatske iznosi oko 6,9%, Francuske 47,3%, Italije 10,4%, Grčke 6,4%, Turske 4,9% itd. S obzirom na duljinu obalne crte, Hrvatska ima oko 2,6 nautička veza po kilometru, Francuska 64, Italija 3,1, Španjolska 20,2, Grčka 1,1, Turska 2,2 itd.³⁵

Hrvatska prema iznesenom ima velik potencijal za razvoj nautičkog turizma ali i vrlo malo iskorištenih prednosti s ciljem povećanja konkurentnosti.

Hrvatski institut za turizam svake godine provodi istraživanje "Tomas Nautika" i prema njihovim anketama može se zaključiti sljedeće³⁶:

- najveća konkurentnost Hrvatske se ogleda u općim i socijalnim čimbenicima nautičke ponude a to su čistoća mora, ljepota krajolika, ekološka očuvanost obale i osjećaj sigurnosti u zemlji,
- najveći nedostaci Hrvatske se ogledaju u ugostiteljskoj ponudi, kapacitetima, opremljenosti luka nautičkog turizma.

6. Prirodna osnova Srednje Dalmacije

Pod srednjom Dalmacijom se podrazumijevaju dvije županije a to su Splitsko-dalmatinska i Šibensko-kninska.

³⁴ Hrvatski hidrografski institut sa suradnicima, Favro S. (2006.) :“Studija razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske“, s interneta, dostupno na: <http://www.mppi.hr/userdocsimages/2008/SRNTH-velikaPROSINAC.pdf> (10.9.2018.)

³⁵ Strategija razvoja nautičkog turizma, s interneta, dostupno na: <http://www.mppi.hr/UserDocsImages/Strategija%20razvoja%20nautickog%20turizma%20HR%201.pdf>

³⁶ Ibidem

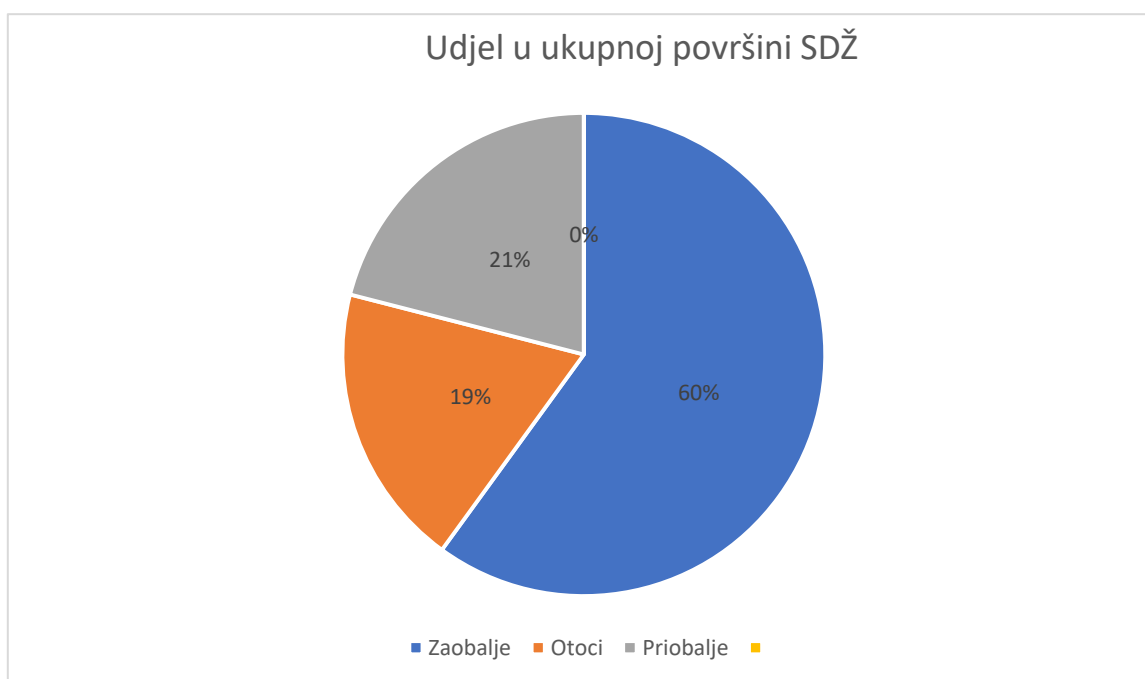
6.1. Prirodna osnova Splitsko-dalmatinske županije

Splitsko-dalmatinska županija je smještena na središnjem dijelu jadranske obale. Graniči s Bosnom i Hercegovinom na sjeveru, s Dubrovačko-neretvanskom županijom na istoku a na jugu se prostire do granice teritorijalnog mora Republike Hrvatske.

Splitsko-dalmatinska županija organizirana je u 55 jedinica lokalne samouprave, točnije 16 gradova i 39 općina.

Cjelokupna površina SDŽ iznosi 14.106,40 km². Površina kopnenog dijela s površinom otoka je 4.523,64 km² (8% površine Republike Hrvatske), a površina morskog dijela je 9.576,40 km² (30,8% morske površine RH). Najveći dio površine zauzima zaobalje (59,88%), dok najmanji udio površine otpada na otoke (19%).³⁷

Slika 1: Udjel u ukupnoj površini SDŽ

Izvor: Obrada autora prema podacima iz Prostornog plana SDŽ

Županija se nalazi u području mediteranske klime koju karakteriziraju suha i vruća ljeta te blage i vlažne zime. Temperatura najhladnijeg mjeseca se kreće od -3°C do +18°C, dok je srednja temperatura najtoplijeg mjeseca veća od 22°C. Najčešći vjetrovi su bura i jugo.³⁸

³⁷ Županijski zavod za prostorno uređenje, Prostorni plan SDŽ, Knjiga 3, Split, 2002

³⁸ Županijski zavod za prostorno uređenje, Prostorni plan SDŽ, Knjiga 3, Split, 2002

6.1.1. Pomorska infrastruktura

Za Splitsko-dalmatinsku županiju od iznimne je važnosti dobro razvijena pomorska infrastruktura.

Lučka infrastruktura županije uključuje tri trgovačko-industrijske luke, devet luka nautičkog turizma, pedeset i jednu luku otvorenu za javni promet, četrdeset i devet športsko-rekreativnih luka, osam pristaništa, četiri brodogradilišta i jednu servisnu bazu.³⁹

Jedna od najvećih hrvatskih luka, luka Split se nalazi u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Dijeli se na putničku i teretnu luku. Luka Split se suočava s nedostatkom parkinga za automobile ali i vezova za mega jahte, i cruisere.

6.2. Prirodna osnova Šibensko-kninske županije

Šibensko-kninska županija je smještena na jugu Republike Hrvatske, u središnjem dijelu sjeverne Dalmacije.

Ukupna površina županije iznosi 5 670 km². Na kopno otpada 2 994 km² površine, odnosno 5,3% kopnenog teritorija RH, i otočno područje s morem, koje se proteže na 2 676 km², odnosno na 8,6% teritorija hrvatskog obalnog mora. Županija ima 285 otoka čija je ukupna površina 665 km². Šibensko-kninska županija na istoku graniči s Bosnom i Hercegovinom, a na zapadu tvori dio jadranske morske granice s Italijom. Na sjeveru je Zadarska županija a na jugu Splitsko dalmatinska.⁴⁰

6.2.1. Pomorska infrastruktura

Luka Šibenik je jedna od najstarijih luka na hrvatskoj obali. Izgradnjom planirane brze ceste Šibenik – Drniš – Knin – granica BiH dio prometnih tokova prema zapadnoj Bosni, koja najbliži izlaz na more ima u Šibeniku, mogao bi se preusmjeriti na Luku Šibenik. I dio robnih tokova bio bi privučen rekonstrukcijom željezničke pruge i unapređenjem željezničkog prijevoza te daljnjom izgradnjom gospodarskih kapaciteta u poslovnoj zoni Podi-Šibenik.

Prema važećim mjerilima o razvrstavanju luka, na području Šibensko-kninske županije za javni promet nalaze se (prema Prostornom planu Šibensko-kninske županije)⁴¹:

- jedna luka od osobitog gospodarskog interesa za RH,
- dvije luke od županijskog značaja (Šibenik i Vodice),

³⁹ Razvojna strategija Splitsko-dalmatinske županije 2011-2013. s Interneta, dostupno na: <https://www.dalmacija.hr/Portals/0/docs/Tajnistvo/%C5%BERS%20sd%C5%BE.pdf> (10.5.2018.)

⁴⁰ Razvojna strategija Šibensko-kninske županije 2011.-2013. s Interneta, dostupno na: http://sibensko-kninska-zupanija.hr/upload/stranice/2013/07/2013-07-18/67/dokumenti/Razvojna_strategija.pdf (10.5.2018.)

⁴¹ Razvojna strategija Šibensko-kninske županije 2011.-2013. s Interneta, dostupno na: http://sibensko-kninska-zupanija.hr/upload/stranice/2013/07/2013-07-18/67/dokumenti/Razvojna_strategija.pdf (10.5.2018.)

- dvadeset dvije luke lokalnog županijskog značaja.

Luke posebne namjene su:

- osamnaest luka nautičkog turizma,
- šest športskih luka,
- ribarska luka u Tribunju,
- tri brodogradilišta

7. Nautički turizam u Srednjoj Dalmaciji

Nautički turizam se iz dana u dan sve više razvija kako u Europi tako i u Hrvatskoj. Hrvatska ima izvrsne preduvjete za razvoj nautičkog turizma i brojne prednosti u odnosu na konkurentske sredozemne zemlje. Ta prednost je iskazana ponajprije marinama, lukama i lučicama na području Srednje Dalmacije.

Hrvatska konkurentnost se ogleda u dvije grupe čimbenika⁴²:

- opći čimbenici kao što u klima, ljepota i čistoća mora, ljepota prirode, razvedenost obale i otoka;
- posebni čimbenici gdje spada prometna povezanost luka u odnosu na tržišta, sigurnost plovidbe i osobna sigurnost, broj, raspored i opremljenost luka, broj vezova, ljubaznost osoblja, porezi i takse, cijene usluga, itd.

Tablica 3: Luke nautičkog turizma u RH (2017.godina)

Županija	Sidrište	Privezište	Marine	Nerazvrstane	Ukupno
Republika Hrvatska	61	6	70	3	140
Primorsko-goranska	9	2	15	-	26
Zadarska	32	2	12	-	46
Šibensko-kninska	7	-	14	-	21
Splitsko-dalmatinska	12	1	13	1	27
Istarska	-	1	11	-	12
Dubrovačko-neretvanska	1	-	5	2	8

Izvor: Državni zavod za statistiku

⁴² Strategija razvoja nautičkog turizma, dostupno na:
<http://www.mppi.hr/UserDocsImages/Strategija%20razvoja%20nautickog%20turizma%20HR%201.pdf>
 (10.5.2018.)

Kao što je vidljivo iz tablice u 2017. godini je u Šibensko-kninskoj županiji bila 21 luka namijenjena za nautički turizam: 7 sidrišta i 14 marina. U Splitsko-dalmatinskoj županiji je bilo ukupno 27 luka od toga 12 sidrišta, 1 privezište, 13 marina i 1 nerazvrstana luka. U odnosu na 2015. godinu ŠKŽ je povećala broj sidrišta s 3 na 7, dok je SDŽ povećala broj sidrišta s 6 na 12.

Ukupna površina akvatorija luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj iznosi 3 711 951 m².

Tablica 4: Kapacitet luka nautičkog turizma u Šibensko-kninskoj županiji

Šibensko-kninska županija	
Površina akvatorija, m ²	760 070
Broj vezova, ukupno	3 662
Broj mjesta za smještaj plovila na kopnu	830
Ukupna površina prostora na kopnu, m ²	137 372

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 5: Kapacitet luka nautičkog turizma u Splitsko-dalmatinskoj županiji (2017.)

Splitsko-dalmatinska županija	
Površina akvatorija, m ²	427 330
Broj vezova, ukupno	2 414
Broj mjesta za smještaj plovila na kopnu	593
Ukupna površina prostora na kopnu, m ²	91 862

Izvor: Državni zavod za statistiku

Plovila na stalnom vezu mogu se podijeliti na motorne jahte i jahte na jedra i ostala plovila. Ukupno stanje u Republici Hrvatskoj postoji 1792 plovila za koja je upotrijebljeno samo mjesto veza na kopnu.

Tablica 6: Plovila na stalnom vezu u Šibensko-kninskoj županiji (2017.)

	Ukupno	Motorne jahte	Jahte na jedra	Ostalo
Šibensko-kninska županija				
Plovila za koja je upotrijebljen vez na moru	2 600	1 160	1 316	124

Plovila za koja je upotrijebljeno mjesto na kopnu	235	114	51	70
---	-----	-----	----	----

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 7: Plovila na stalnom vezu u Splitsko-dalmatinskoj županiji (2017.)

	Ukupno	Motorne jahte	Jahte na jedra	Ostalo
Splitsko-dalmatinska županija				
Plovila za koja je upotrijebljen vez na moru	1 664	414	1 119	131
Plovila za koja je upotrijebljeno mjesto na kopnu	264	179	72	13

Izvor: Državni zavod za statistiku

Prema tablicama 5 i 6 može se vidjeti da Šibensko-kninska županija ima više plovila na stalnom vezu nego Splitsko-dalmatinska županija. Splitsko-dalmatinska županija ima više plovila za koja je upotrijebljeno mjesto na kopnu (264) u odnosu na Šibensko-kninsku županiju (235).

Graf 1: Ostvareni prihodi luka nautičkog turizma bez PDV-a u 2016. i 2017.

Izvor: Državni zavod za statistiku

U Šibensko-kninskoj županiji je u 2017. godini ostvaren ukupni prihod od 237 790 kuna, dok je u Splitsko-dalmatinskoj županiji ostvaren prihod od 180 091 kuna što je za obje županije značajan pomak u odnosu na 2016. godinu.

7.1. Dnevni nautički turizam Srednje Dalmacije

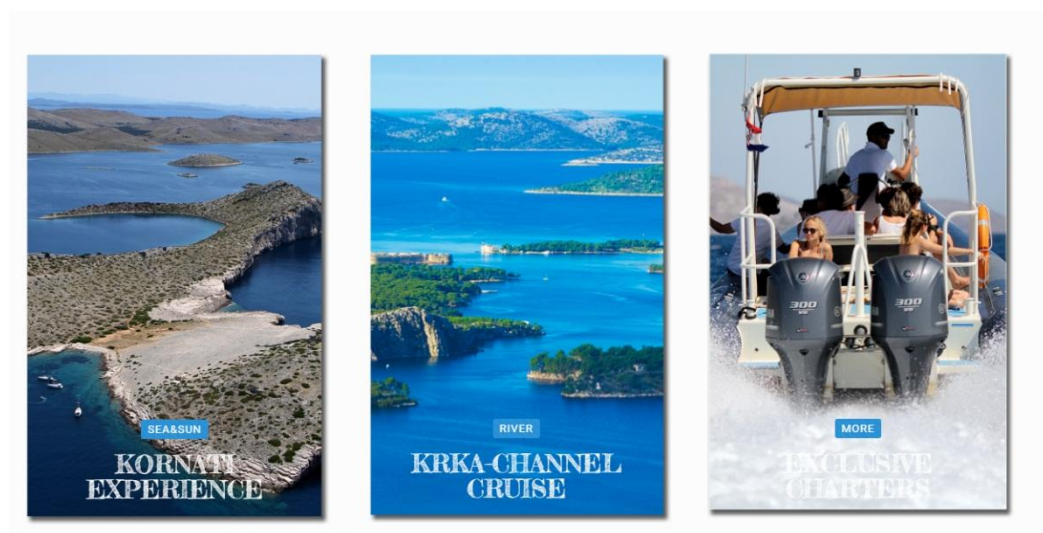
U zadnjih nekoliko godina na području Srednje Dalmacije nastao je trend jednodnevnih izleta s brodicama. Većinom su to gliseri (brodica koja pomoću mehaničkog porivnog uređaja klizi po površini mora) koji omogućuju u kratkom vremenskom roku stići na više odredišta. Većinom nude usluge kao što su transferi, organizirani izleti na više otoka te privatne ture.

Na Internetu je moguće pronaći informacije o brojnim dnevnim izletima koji se nude na području Srednje Dalmacije

Top 7 destinacija koje se preporučuju za obilazak brodom iz područja Splitsko-dalmatinske županije su⁴³:

- Modra špilja (otok Biševo),
- Zlatni rat (otok Brač),
- Pakleni otoci,
- Plava laguna (otok Drvenik veliki),
- Plaža Stiniva (otok Vis),
- Grad Hvar,
- Nacionalni park Kornati.

Kad je u pitanju Šibensko-kninska županija najatraktivniji izleti brodom su u Nacionalni park Krka i Nacionalni park Kornati.

Slika 3: Primjer ponude dnevnih izleta s polaskom iz Šibenika

Izvor: <http://archipelago.com.hr/wp/>

⁴³ S Interneta, dostupno na: <https://happytovisit.com/hr/Split/Brodski-izleti/tours-g2-n24> (6.6.2018.)

Osim dnevnih izleta u cilju posjeta točno određenog mjesta u ponudi se mogu pronaći i poludnevni izleti jedrenjem gdje se obilazi nekoliko lokacija, te u konačnici putovanje završava u mjestu polaska. Cilj ovakvih izleta je užitek vožnje jedrilicom te savladavanje osnovnih tehnika jedrenja.

Slika 4: Brod za obavljanje dnevnih jedriličarskih izleta

Izvor: https://www.tripadvisor.com/AttractionProductDetail-g295370-d14097398-Half_Day_Sailing-Split_Split_Dalmatia_County_Dalmatia.html

U mjestima obilaska obično se organizira ručak gdje gosti degustiraju i otočne proizvode uz mogućnost kupnje.

Značajan kanal prodaje usluga dnevnih izleta brodom su štandovi u blizini mjesta polaska broda gdje gosti mogu ispitati dnevnu ponudu, te dogovoriti polazak.

Slika 5: Primjer štandova – prodajnih mjesta dnevnih izleta
Izvor: <http://novilist.hr>

7.1. Budućnost razvoja nautičkog turizma u Srednjoj Dalmaciji

Prema dostupnim podacima iz upisnika brodova koje vode lučke kapetanije ima 250 brodova koji su namijenjeni turizmu za jednodnevna ili pak višednevna krstarenja. Procjena je da ukupna iskazana flota posjeduje preko 2000 ležajeva i s jednim ukrcajem može prevesti 5000 izletnika. S ciljem poboljšanja dnevnih izleta i kružnih putovanja Republika Hrvatska daje potpore za razliku u cijeni pogonskog goriva brodarima u nacionalnoj plovidbi. Potpore imaju za cilj poboljšati sigurnost plovidbe, razvoj malih poduzetnika i ukupno razvoj turizma.

Prema Strategiji razvoja nautičkog turizma razdoblje 2009. – do 2019. godine strateški ciljevi su⁴⁴:

1. održivo korištenje i upravljanje resursima
 - a) prostor i okoliš (kapacitet, zaštićena područja - prirodna, kulturna,...)
 - b) nautička infrastruktura (luke nautičkog turizma, brodogradilišta, luke otvorene za javni promet)

⁴⁴ Strategija razvoja nautičkog turizma, s Interneta, dostupno na:
<http://www.mppi.hr/UserDocsImages/Strategija%20razvoja%20nautickog%20turizma%20HR%201.pdf>
(15.5.2018)

- c) usluge u nautičkom turizmu (iznajmljivanje plovniha objekata – jahti i brodica - čarter, organizacija kružnih i jednodnevnih izleta, održavanje i popravak plovniha objekata u okviru luka nautičkog turizma i brodogradilišta, usluge vođenja plovniha objekata, snabdijevanje nautičara, usluge informiranja nautičara, usluge osposobljavanja i edukacije sudionika u nautičkom turizmu i druge usluge za potrebe nautičkog turizma)
2. revidiranje prostorno-planskih dokumenata za realizaciju scenarija umjerene izgradnje novih prihvatnih kapaciteta
3. povećanje prihvatnih kapaciteta sanacijom, rekonstrukcijom i revitalizacijom postojećih luka (povijesne luke u urbanim sredinama, napuštene vojne luke, proširenje luka nautičkog turizma radi prihvata velikih jahti)
4. uspostava sustava nadzora i upravljanja pomorskom plovidbom
5. opremanje i nadzor plovniha objekata i luka nautičkog turizma uređajima i opremom za zaštitu mora od onečišćenja
6. uspostava integralnog upravljanja sustavom nautičkog turizma (informatizacija s bazom podataka i registrom pomorskog dobra)
7. pojednostavljenje administrativnih procedura i usklađivanje zakonodavstva
8. povećanje proizvodnje plovniha objekata za nautički turizam u hrvatskim brodogradilištima razvoj klastera nautičkog turizma
9. poticanje razvitka postojećih i izgradnja novih remontnih i servisnih centara
10. jačanje konkurentnosti svih subjekata nautičkog turizma
11. primjena novih tehnologija i ekoloških standarda
12. uspostava sustava kontinuiranog obrazovanja sudionika u nautičkom turizmu

U usporedbi s razvijenijim europskim i sredozemnim okruženjem, hrvatsko se obalno područje Jadrana odlikuje velikom raznolikošću i očuvanim prirodnim vrijednostima. Vrednovanje i zaštita tih datosti jedan su od osnovnih strateških ciljeva za razvoj Hrvatske, a poglavito za djelatnosti turizma i nautičkog turizma. U uspostavljanju sustava nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj osnovni strateški cilj je očuvanje i unapređenje stanja svih prirodno atraktivnih lokaliteta kako bi ta njihova vrijednost ostala i nadalje privlačna.⁴⁵

⁴⁵ Hrvatski hidrografski institut sa suradnicima, Favro S. (2006) :“Studija razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske“, s interneta, dostupno na: <http://www.mppi.hr/userdocsimages/2008/SRNTH-velikaPROSINAC.pdf> (10.9.2018.)

Odabrani osnovni strateški cilj ima ove sastavnice:

- pojačanu zaštitu i održavanje prirodno vrijednih lokaliteta,
- rast kvalitete života lokalne zajednice,
- svrhovito korištenje svih datosti u prostoru, i prirodnih i onih koje je stvorio čovjek,
- organizirani sustav hrvatskih luka nautičkog turizma,
- produženje vremena korištenja kapaciteta i njihov veći gospodarski učinak.⁴⁶

Ostvarivanje odabranog osnovnog strateškog cilja usmjerava ova polazišta:

- vrijedne prirodne ambijente osposobiti za posjećivanje plovilima a ne za trajni privez plovila,
- za gradnju luka nautičkog turizma koristiti prirodno manje vrijedne prostore,
- utvrđivanje optimalnog kapaciteta postojećih luka,
- obogaćivanje opreme i ponude postojećih luka nautičkog turizma te ostalih luka i lučica višom kvalitetom ponude i proširenjem ponude,
- značajnije uključivanje kopnene površine za smještaj manjih plovila, a morske površine prepustiti za vez većih plovila,
- usklađenje s europskim normama usuglašenim s posebnostima naše obale.⁴⁷

Hrvatska u budućnost teži želi iskoristiti klimatske uvjete, ljepote i čistoću mora, krajolik za postizanje što bolje konkurentske prednosti pred ostalim zemljama. Za kreiranje što bolje strategije razvoja nautičkog turizma pomaže i SWOT matrica.

Tablica 8: SWOT matrica nautičkog turizma

SNAGE	SLABOSTI
– Resursna osnova: prostor-lokacija – Dobra prometna povezanost – Mogućnost proširenja postojećih kapaciteta, – izgradnja novih luka i lučica – razvedena obala, čisto more, prirodne – ljepote, klimatski uvjeti – ekološki očuvan krajolik – prirodne atrakcije (parkovi prirode, stare	– nedovoljno iskorištene pojedine lokacije – za smještaj luka nautičkog turizma - prekapacitiranost pojedinih lokacija za – smještaj luka nautičkog turizma - nedostatak vezova za mega jahte - nedostatak ponude u marinama - nedostatak tehničke i servisne usluge u – marinama (zastarjela tehnologija)

⁴⁶ Ibidem

⁴⁷ Ibidem

– povijesne gradske jezgre, nacionalni parkovi) – osobna sigurnost turista – dobar imidž zemlje – gostoljubivost djelatnika u turizmu – tradicija djelatnosti turizma – (raznolikost smještajnih kapaciteta i objekata) – pomorska tradicija – visokokvalificirani kadrovi u području turizma i pomorstva	- sezonalnost (veća potražnja tijekom ljetnih mjeseci nego kroz čitavu godinu) - administrativne prepreke - nedovoljno uređeni propisi gospodarenja lukama i pomorskim dobrom - neadekvatna nautička infrastruktura - veliki broj divljih vezova - neadekvatno zbrinjavanje otpada i otpadnih tvari unutar lučkih bazena
PRILIKE	PRIJETNJE
- otvaranje novih tržišta - ulaskom u EU otvaranje jedinstvenog tržišta - pojava trendova u nautičkom turizmu - (blizina destinacije, jeftinije putovanje do određene destinacije, sve zahtjevniji turisti, sigurnost,...) kao poticaj za daljnji napredak i konkurentnost - izrada dugoročne strategije razvoja nautičkog turizma - razvoj ekoturizma, eko proizvoda kao nadopune turističke ponude - dobro razvijen zdravstveni sustav - klimatski uvjeti koji pogoduju proširenju sezone - unapređenje prometne dostupnosti - popularnost destinacije - privlačenje sve većeg broja stranih investitora	- zagađenje okoliša - preizgrađenost obale - „diranje“ u kulturno zaštićene baštine - privatizacija - neusklađenost sa prostornim planovima županije - nepoštivanje granica pomorskog dobra - neadekvatno korištenje koncesija - gubitak izvornosti proizvoda zbog nekontroliranog razvoja nautičkog turizma - neuravnoteženost ponude i potražnje - sociokulurološka neuravnoteženost - pojava novih zaraznih bolesti

Izvor: <https://hrcak.srce.hr/file/203746> (15.5.2018.)

Kao glavna komparativna prednost hrvatske se očituje čisto more, prirodne ljepote, razvedena obala, prirodne atrakcije, povoljna klima, biološka raznolikost te stupanj očuvanosti. Prirodni resurs predstavlja problematiku Hrvatskoj razvoja. Zadnjih godina i te kako su ugaženi

određeni prirodni resursi i ljepote Hrvatske i to zbog zagađenja okoliša ili pak zbog velike izgrađenosti obale. Stoga je primaran cilj razvoja zaštititi i očuvati prirodne resurse.

Mora se rješavati i zbrinjavanje otpada u marinama. Marine u Republici Hrvatskoj još nisu prilagođene propisima Europske Unije. Pojavljuju se i problemi nekontrolirane izgradnje novih vezova. Sigurnost nautičara kao i sigurnost plovidbe je vrlo važan čimbenik razvoja nautičkog turizma. Hrvatska je zbog svoje dobre prometne povezanosti izuzetno poželjna destinacija. Dobre i kvalitetno izgrađene autoceste do mora kao i dobra povezanost otoka i kopna trajektnim i katamaranskim linijama velika su prednost prometnog položaja. Hrvatska nema dobro razvijen zračni i željeznički promet i od velike važnosti je poboljšati ih jer su oni od presudne važnosti danas za odabir nautičke destinacije.

Nautička ponuda Šibensko-kninske županije je i sada već iznimno razvijena u odnosu na ostatak hrvatskih županija i zbog toga je nautički turizam vrlo važan segment razvoja turizma u budućnosti. Unatoč tome potpuni potencijal nautičkog turizma te županije nije iskorišten. Potrebno je poraditi na daljnjem razvoju kako bi Šibensko-kninska županija iskazala i na europskom tržištu. S obzirom da su nautičke luke glavno odredište nautičara potrebno je povećati kvalitetu usluge u njima i prilagođavati ih stanju na turističkom tržištu. Između ostalog je još potrebno proširivati ukupnu turističku ponudu kao i ponudu smještajnih kapaciteta u okruženju nautičkih luka. Za razvoj nautičkog turizma su važne "plave zastave" koje prikazuju ekološku očuvanost i kvalitetu luke, stoga je potrebno i dalje ulagati u njihovo poboljšanje. Održivi razvoj luka Šibensko-kninske županije je potrebno uskladiti s uvjetima koji su definirani Održivim planom Šibensko-kninske županije kojim se predviđa izgradnja marine na već postojećim mjestima sa zastarjelom infrastrukturom te na mjestima s degradiranim krajobraznim vrijednostima čime je taj razvoj usklađen s načelima ekoturizma. Osim klasičnog nautičkog turizma, u Šibeniku postoji mogućnost razvoja cruising turizma, no ukoliko dođe do toga potrebno je utvrditi utjecaj takve vrste turizma na okoliš Kanala sv. Ante.⁴⁸

Splitsko-dalmatinska županija ima šesnaest luka nautičkog turizma⁴⁹: Dugi Rat (Bajnice-Mutogras i Dalmacija), Hvar, Kaštela (Giričić i Adriavinil), Omiš, Podgora, Split (Aci, Žnjan, Poljud), Sućuraj, Supetar, Sutivan, Trogir (Arbanija i Drvenik veliki Zirona) te Vis.

⁴⁸ Šibensko-kninska županija (2017): "Master plan turizma Šibensko-kninske županije" s Interneta, dostupno na: <http://sibensko-kninska-zupanija.hr/upload/stranice/2016/07/2016-07-19/214/dokumenti/MPTSKZ.pdf> (15.5.2018.)

⁴⁹ Turistička zajednica Splitsko-dalmatinske županije (2017): "Glavni plan razvoja turizma splitsko-dalmatinske županije (2017 – 2027) sa strateškim i operativnim planom marketinga" s Interneta, dostupno na:

Luka Split je po broju putnika najznačajnija pomorska luka u Hrvatskoj s godišnjim prometom većim od 4 milijuna putnika te oko 700 tisuća motornih vozila. Prema podacima TZ Splitsko-dalmatinske županije na području županije se ostvaruje skoro polovica (44,6 posto) od ukupnog nautičkog prometa u RH (195 tisuća dolazaka i 1,4 milijun noćenja turista u 2016.). Prema podacima DZS-a, u razdoblju siječanj-lipanj 2017. morske luke na području Županije zabilježile su 156 posjeta stranih brodova za kružna putovanja. Pri tome se prema broju posjeta izdvajaju luka Split (79 posjeta) i luka Hvar (35 posjeta). Nautički promet u SDŽ je u velikom porastu. Turisti kao negativne strane turizma u navedenoj županiji ističu gužve u prometu, gužve na plažama, odlaganje smeća i buka koja remeti mir turista. Između ostalih planova Splitsko-dalmatinska županija želi aktivirati još dobro očuvane stare objekte s povijesnim značenjem. Time osim što bi se dobio novi sadržaj u kulturno-turističkoj ponudi, potaknulo bi se privući i novi broj jednodnevnih posjetitelja koji provode svoj odmor u obližnjim Županijama.

8. Zaključak

Nautički turizam je poseban oblik turizma koji se globalno razvija u svim svojim segmentima. Hrvatska je danas već vrlo atraktivna nautička destinacija s brojnim prednostima za daljnji razvoj. Velike prednosti Hrvatske su u njenih šest županija koje čine Jadransku Hrvatsku. Dvije županije s velikim potencijalom su Splitsko-dalmatinska i Šibensko-kninska županija. Dvije navedene županije od nautičkog turizma imaju velike prihode ali još uvijek nemaju dovoljan broj nautičkih luka.

Svi pokazatelji nautičkog turizma u dvije županije Srednje Dalmacije rastu iz godine u godinu, te županije kao nadležna tijela postavljaju strategije razvoja turizma uzimajući u obzir i nautički. S prikazanim strategijama definiran je razvoj za budućnost povećanjem broja luka, održavanjem ljepota i prirodnih bogatstava Hrvatske. Kako bi se nautički turizam još više razvio potrebno je dalje ulagati i razrađivati kako bi se postigle dugoročne koristi koje nautički turizam pruža. Pri svemu tome i te kako treba voditi računa o održivom razvoju. Da bi se razvili i dnevni izleti brodom potrebno je pridržavati se strategija i planova razvoja nautičkog turizma. Srednja Dalmacija ima dosta razvijen nautički turizam dnevnih izleta ali je potrebno još ulaganja u noviju opremu i brodove kao i težiti očuvanju prirodnih ljepota.

Literatura

Knjige

1. Ante Dulčić (2002) "Nautički turizam i upravljanje lukom nautičkog turizma", Ekokon.
2. Geić, S.(2011): "Menadžment selektivnih oblika turizma", Sveučilište u Splitu
3. Jadrešić, V.(1978): "Nautički turizam", Pedagoška akademija Zadar, Zadar
4. Jadrešić, V.(2001):"Turizam u interdisciplinarnoj teoriji i primjeni", Školska knjiga, Zagreb.
5. Petrić, L. (2006): "Osnove turizma", Sveučilište u Splitu, Split
6. Pirjevec, B., Kesar, O. (2002): "Počela turizma", Mikrorad d.o.o., Zagreb
7. S. Marković (1970) "Osnove turizma", Školska knjiga, Zagreb

Članci

1. Luković, T.(2007).: "Nautički turizam Europe: kako ga definirati i razvrstati?" s Interneta, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/39685> (13.5.2018.)
2. Luković. T. : "Nautički turizam, definiranje i razvrstavanje", s Interneta, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/20164> (13.5.2018.)

Ostalo

1. Državni zavod za statistiku: „Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2017.“, s interneta, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/04-03-04_01_2017.htm (10.9.2018.)
2. Hrvatski hidrografski institut sa suradnicima, Favro S. (2006) :“Studija razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske“, s interneta, dostupno na: <http://www.mppi.hr/userdocsimages/2008/SRNTH-velikaPROSINAC.pdf> (10.9.2018.)
3. Strategija razvoja nautičkog turizma, s interneta, dostupno na: <http://www.mppi.hr/UserDocsImages/Strategija%20razvoja%20nautickog%20turizma%20HR%201.pdf> (15.5.2018)
4. Šibensko-kninska županija (2017): "Master plan turizma Šibensko-kninske županije" s interneta, dostupno na: <http://sibensko-kninska-zupanija.hr/upload/stranice/2016/07/2016-07-19/214/dokumenti/MPTSKZ.pdf> (15.5.2018.)

5. Turistička zajednica Splitsko-dalmatinske županije (2017): "Glavni plan razvoja turizma splitsko-dalmatinske županije (2017 – 2027) sa strateškim i operativnim planom marketinga" s interneta, dostupno na:
<https://www.dalmatia.hr/de/aussagen/glavni-plan-razvoja-turizma-splitsko-dalmatinske-zupanije/download/glavni-plan-razvoja-turizma-sdz-pdf-3> (25.5.2018.)
6. Zakon o pružanju usluga u turizmu, s interneta, dostupno na
<http://www.zakon.hr/z/343/Zakon-o-pru%C5%BEanju-uslugau-turizmu> (13.5.2018.)
7. Narodne novine: "Pravilnik o uvjetima za obavljanje djelatnosti iznajmljivanje plovila sa ili bez posade i pružanje usluga smještaja gostiju na plovilu" s interneta, dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_04_42_972.html (10.5.2018.)
8. Županijski zavod za prostorno uređenje, Prostorni plan SDŽ, Knjiga 3, Split, 2002
9. Razvojna strategija Splitsko-dalmatinske županije 2011-2013. s interneta, dostupno na:
<https://www.dalmacija.hr/Portals/0/docs/Tajnistvo/%C5%BErs%20sd%C5%BE.pdf> (10.5.2018.)
10. Razvojna strategija Šibensko-kninske županije 2011.-2013. s interneta, dostupno na:
http://sibensko-kninska-zupanija.hr/upload/stranice/2013/07/2013-07-18/67/dokumenti/Razvojna_strategija.pdf (10.5.2018.)
11. Strategija razvoja nautičkog turizma, s interneta, dostupno na:
<http://www.mppi.hr/UserDocsImages/Strategija%20razvoja%20nautickog%20turizma%20HR%201.pdf> (10.5.2018.)
12. Primjer štanda za prodaju dnevnih izleta, s interneta, dostupno na: <http://novilist.hr> (15.6.2018)

Popis slika i tablica

Slike

Slika 1: Udjel u ukupnoj površini SDŽ

Tablice

Tablica 1: Pregled broja plovila u tranzitu u lukama nautičkog turizma u 2017.

Tablica 2: Kružna putovanja stranih brodova u Republici Hrvatskoj

Tablica 3: Luke nautičkog turizma u RH (2017.godina)

Tablica 4: Kapacitet luka nautičkog turizma u Šibensko-kninskoj županiji

Tablica 5: Kapacitet luka nautičkog turizma u Splitsko-dalmatinskoj županiji (2017.)

Tablica 6: Plovila na stalnom vezu u Šibensko-kninskoj županiji (2017.)

Tablica 7: Plovila na stalnom vezu u Splitsko-dalmatinskoj županiji (2017.)

Tablica 8: SWOT matrica nautičkog turizma

Grafovi

Graf 1: Ostvareni prihodi luka nautičkog turizma bez PDV-a u 2016. i 2017.